

Soudní spory budou dražší. Stát chce lidem nařídit, aby si brali advokáty

-TEXT- ALŽBĚTA VEJVODOVÁ

Ministerstvo spravedlnosti chce, aby se lidé před soudy povinně nechávali zastupovat advokáty. Týkat se to má všech sporů před krajskými a vrchními soudy a dále žalob podaných na okresní soudy s hodnotou vyšší než 50 tisíc korun. Najmout si advokáta tak podle návrhu budou muset lidé a firmy například ve spotřebitelských sporech, kde to dnes v mnoha případech nebývá obvyklé, při řešení insolvenční nebo také v rozvodovém řízení, pokud majetek manželů přesáhne 50 tisíc korun.

Návrh na povinné zastoupení advokátem znamená pro Česko výraznou změnu. Občanský soudní řád, který v Česku platí od 60. let minulého století, ho nařizuje jen při podání dovolání k Nejvyššímu soudu. Povinné je také v řízení před Ústavním soudem a trestní řád pak předepisuje obhájce s právním vzděláním v trestním řízení. V civilních sporech ale doposud mohli lidé vystupovat sami.

„V mnohých řízeních by povinné zastoupení advokátem přispělo k efektivnějšímu vymáhání či ochraně práv účastníka řízení na straně jedné a současně k rychlosti a hospodárnosti řízení na straně druhé,“ říká o navrhované změně mluvčí České advokátní komory Iva Chaloupková.

Už méně přesvědčivě ale novinku vnímají soudci. Ministerstvu spravedlnosti vytýkají, že ji přesvědčivě nezdůvodnilo. „Povinné zastoupení účastníků civilního řízení před soudy prvního stupně, které se zabývají z velké části zjišťováním skutkového stavu, není obecně nezbytné a zrychlení řízení samo o sobě asi nepřinese,“ myslí si předseda Krajského soudu v Ústí nad Labem Luboš Dörfel.

V podobném duchu se nesou i výsledky ankety, kterou si ministerstvo spravedlnosti mezi soudci udělalo loni na podzim. Ptalo se v ní, jestli má právní zastoupení pozitivní efekt na průběh řízení. Kladně odpověděla méně než polovina soudců a i mezi nimi bylo mnoho těch, kteří svou odpověď doplnili výhradou, že přítomnost advokáta řízení prodlužuje. „Ti, kteří uvedli, že přítomnost právního zástupce má na řízení negativní vliv, zmínili mimo jiné, že právní zástupci uplatňují co největší množství mnohdy pro případ zcela irelevantních důkazů nebo nejsou ochotni

ke smíru,“ popisuje zjištění z ankety Andrea Šlechtová z ministerstva spravedlnosti.

Firmy mají vlastní právníky

Mimo právní kruhy pak na problémy, které povinné zastoupení přinese, upozorňuje Hospodářská komora. Pro firmy, které v mnoha případech mají silné týmy vlastních právníků, je podle ní novinka zbytečná. „Firmám to výrazně prodraží soudní spory. Nemohly by totiž využít služeb vlastního podnikového právníka, který doposud firmu při soudních jednáních zastupoval,“ argumentuje viceprezidentka Hospodářské komory Irena Bartoňová Pálková. „Zastoupení podnikovými právníky se v praxi osvědčuje a nic nedokládá, že jde o horší procesní zastoupení,“ dodává.

Povinné zastoupení advokátem by pak mohlo manažery firem odradit od toho, aby do sporů, v nichž jde o nižší částky, vůbec šli. Vůči vlastníkům totiž mají povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře, a kdyby podnik utratil víc za advokáty, než kolik by mohl reálně vysoudit, soudní spor by se mu prostě nevyplatil. „Návrhem na povinné zastoupení by tak mohlo dojít k porušení práva na spravedlivý proces, respektive práva na přístup k soudu dle Listiny základních práv a svobod a Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod,“ myslí si prezidentka Unie podnikových právníků Marie Břejchová.

Zastoupení podnikovými právníky navíc podle ní může před soudem znamenat výhodu. Interní právníci totiž

Advokáti soudní spory protahují, předkládají irelevantní důkazy,

ukázala anketa mezi soudci.

Firmy podle Hospodářské komory

lépe zastoupí podnikoví právníci.

detailně znají každodenní chod společnosti. „Díky této znalosti svého zaměstnavatele jsou schopni hájit jeho zájmy mnohdy lépe, efektivněji a rychleji než advokáti,“ míní právníčka.

Zaostřeno na spotřebitele

Ještě větší komplikace by povinnost nechat za sebe jednat advokáta mohla přinést do spotřebitelského práva. Tam už dnes podle zkušeností neziskových organizací lidé obtížně hledají právníka, který by byl ochotný se jejich případem zabývat. „Je málo advokátů, kteří by se na spotřebitelské právo zaměřovali. Částečně je to také tím, že ve spotřebitelských sporech jde často o nízké částky, takže potenciální zisk advokátní kanceláře je nízký a spotřebitel často nemá co nabídnout v porovnání s korporátní klientelou,“ upozorňuje vedoucí právního oddělení spotřebitelského sdružení dTest Lukáš Zelený.

Obejít se bez advokáta navíc nebývá ve spotřebitelských sporech těžké. V případech, kdy jde například o vrácení peněz za objednané, ale nedoručené zboží, kde k podání návrhu na platební rozkaz stačí vyplnit elektronický formulář, to lidé dle zkušeností neziskových organizací bez problémů zvládají. „Pro tyto případy máme pro spotřebitele dokonce přichystány vzory potřebných dokumentů, které jim bezplatně poskytujeme,“ připomíná Zelený.

Naopak přínosem by mohlo být zavedení povinného zastoupení advokátem například v takzvaných incidenčních sporech, během nichž se v osobních bankrotech a firemních insolvencích řeší platnost pohledávek nebo pře o majetek dlužníka. „Incidenční řízení je poměrně složité a to, že tam dnes kvalifikované zastoupení není, má vliv na délku jeho trvání,“ tvrdí insolvenční správce Michal Žižlavský. Zvláště ve firemních insolvencích přitom může hladký průběh řízení rozhodnout o přežití podniku.

Soudci i další právní experti proto volají po tom, aby stát předtím, než novou povinnost zavede, provedl podrobnou analýzu jednotlivých právních oblastí. Ta by podle nich pomohla identifikovat složitější spory, v nichž by byla přítomnost advokáta žádoucí. Na jiné případy by se pak novinka nevztahovala.

Povinné právní zastoupení jen pro vybrané oblasti civilního práva od roku 2016 funguje například na Slovensku. Omezuje se ale jen na spory související s konkurzem a restrukturalizací, spory v oblasti hospodářské soutěže a nekalého soutěžního jednání a spory o porušení právu duševního vlastnictví nebo obchodního tajemství. Sami

se navíc mohou před soudy zastupovat lidé s právním vzděláním a za podniky mohou jednat jejich interní právníci.

Německá inspirace

Tuzemská rekodifikační komise, v jejímž čele stojí Petr Lavický z brněnské právnické fakulty, se ale při psaní návrhu věcného záměru inspirovala hlavně německou a rakouskou právní úpravou. V Rakousku se lidé neobejdou bez advokáta v řízení před zemskými soudy, což

➤ **Specialistů na spotřebitelské právo není dost. Lidé je už teď těžko hledají, říká ochránce spotřebitelů. A ukazuje se, že se bez nich obejdou.**

je obdoba českých krajských soudů, a před okresními soudy, pokud hodnota sporu přesahuje částku pět tisíc eur, tedy zhruba 130 tisíc korun. V Německu stejná hranice platí pro spory před zemskými soudy. Povinné je v tamním civilním soudnictví zastoupení advokátem také například v jednání o porozvodovém vyrovnání a úpravě péče o děti.

„Výhodou řízení, v němž stranu zastupuje advokát, je podstatně vyšší rychlost. Už jen samotné doručování advokátům, kteří musí mít datovou schránku, umožňuje soudům stanovovat krátké lhůty úkonů,“ popisuje zkušenosti z Německa vedoucí partner advokátní kanceláře bpv Braun Partners Arthur Braun. Výhoda takového řízení je také podle jeho slov v tom, že k procesu vůbec nedojde, protože advokát může klientovi vysvětlit, že vyhlídky na vítězství jsou mizivé.

V reakci na výtky Hospodářské komory teď ministerstvo připouští, že by si při psaní finálního návrhu zákona mohlo vzít inspiraci také ze Slovenska. K výjimce z povinného zastoupení pro lidi s právním vzděláním, zmíněné už ve věcném záměru, by mohla přibýt další pro firmy, jež mají vlastní podnikové právníky. Ti by pak mohli svého zaměstnavatele před soudem hájit místo advokátů.

Připraveno ve spolupráci s měsíčníkem Právní rádce.